

Japonya Siyasetinde Kadın: Liberal Demokrat Parti (LDP) Üzerinden Bir Değerlendirme

Hatice ÇELİK, Güler Ceren ÇOKER*

Japonya Siyasetinde Kadın: Liberal Demokrat Parti (LDP) Üzerinden Bir Değerlendirme

Özet

Japonya, ekonomik veriler esas alındığında dünyanın en güçlü, teknoloji odaklı kalkınmayı en fazla başarmış ülkelerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yüksek kalkınmışlığın yanında toplumsal sorunların daha az olması beklenmektedir. Ancak bu beklentinin karşılanmadığı en temel konulardan biri de kadınların siyasi alandaki durumudur. Seçim sistemi, şeffaflık, partilerin özgür bir ortamda siyaset yapabiliyor olması gibi pek çok gösterge Japonya'nın demokratik ülkeler kategorisinde gösterilmesine vesile olmaktadır. Siyasi özgürlük ortamına rağmen toplumsal cinsiyet ve bunun eşit temsiliyetine bakıldığında ise ilginç bir tablo ile karşılaşmaktadır. Beklentinin aksine kadınların siyasi hayatta çok daha az görünür oluşu dikkat çekicidir. Daha yakından bakıldığında, özellikle 1955'lerden bu yana iktidarda olan Liberal Demokrat Parti (LDP) özelinde Japon kadınlarının siyasetteki yerinin incelenmeye değer olduğu gözlemlenmiştir. Bu doğrultuda, Japonya'nın en uzun süre iktidarda kalmayı başarmış siyasi partisi incelenerek, kadının yerinin nasıl bir değişim geçirdiği sorusuna yanıt aranmaya çalışılacaktır. Bu çalışmada, özellikle parti içindeki kadınların ne gibi zorluklarla karşılaştığı ve kadın siyasetçi olarak hangi noktalarda eleştiri alarak siyaset dışı kalmaya zorlandıkları sorularına da odaklanılacaktır. Çalışma, LDP'nin uzun iktidarındaki kadın siyasetçilere odaklanıp bu örnekler üzerinden bir analiz yapmaya çalışacaktır. Çalışmanın sonunda, Japon siyasetinde bilhassa LDP özelinde kadınların siyasi alana katılımının nasıl olduğuna dair bulgulara ulaşılmaya çalışılacaktır. Böylece Türkçe literatürde Asya ülkelerine dair mevcut çalışma eksikliği de dikkate alınacak olursa, ilginç bir örnek olabileceği düşünülen LDP üzerinden Japonya'ya dair bir katkı sunmak hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Japonya, iç politika, Liberal Demokrat Parti, kadın temsiliyeti, siyasi partiler.

Makale Türü: Araştırma

1. Giriş

Dünyanın pek çok ülkesinde kadınların erkeklere kıyasla daha az sayıda ve oranda siyasete katıldıkları/katıldıkları açıkça görülebilen bir durumdur. Lakin bu durum uzun bir süre boyunca rahatsız edici olarak algılanmamış, değiştirilmesi gerektiği yönünde yaygın bir kanı oluşmamıştır. Özellikle uluslararası ilişkiler disiplini çerçevesinde değerlendirildiğinde, ana akım uluslararası ilişkiler teorilerinin kadının uluslararası alandaki yerine uzun süre kayıtsız

Woman in Japanese Politics: An Assessment Through the Liberal Democratic Party

Abstract

Based on economic data, Japan emerges as one of the most powerful countries in the world that has achieved the most technology-oriented development. Social problems are expected to be less besides this high level of development. However, one of the most fundamental issues that this expectation cannot be met is the situation of women in the political arena. Many indicators such as the electoral system, transparency, and the ability of parties to engage in politics in a free environment make Japan to be shown in the category of democratic countries. An interesting picture is encountered when looking at gender and equal representation of men and women despite the political freedom environment. It is striking that contrary to expectations, women are much less visible in Japan's political life. When looked closer, it was observed that the place of Japanese women in politics, especially in the Liberal Democratic Party (LDP), which has been in power since 1955, is worth examining. In this direction, by examining the political party of Japan that has managed to stay in power for the longest time, an answer will be sought for the question of how the place of women has changed. In this study, it will also focus on the difficulties faced by women within the party and at what points they are forced to stay out of politics by being criticized as a woman politician. The study will focus on women politicians in the long rule of the LDP and try to make an analysis based on these examples. At the end of the study, it will be tried to reach the findings about the participation of women in the political field in Japanese politics, especially for the LDP case. Thus, considering the current lack of studies on Asian countries in the Turkish literature, it is aimed to make a contribution on Japan through LDP, which is thought to be an interesting example.

Keywords: Japan, domestic politics, Liberal Democratic Party, woman representation, political parties.

Paper Type: Research

* Hatice ÇELİK, Dr. Öğretim Üyesi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Bölge Çalışmaları Enstitüsü, Asya Çalışmaları Anabilim Dalı, hatice.celik@asbu.edu.tr, ORCID ID orcid.org/0000-0003-1409-8865, Güler Ceren ÇOKER, Asya Çalışmaları Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Bölge Çalışmaları Enstitüsü, Asya Çalışmaları Anabilim Dalı, gulerceren.coker@student.asbu.edu.tr, ORCID ID orcid.org/0000-0001-5276-6620

kaldığı bilinmektedir. Ana akım teorilerin bu görmezden gelişi, feminist teorinin ortaya çıkışıyla sarsılmıştır. Kadınların, özellikle siyaset gibi erkek egemen alanlarda neden daha az yer alabiliyor oldukları da hem teorik açıdan incelenmeye hem de ülke örnekleri üzerinden anlaşılmaya çalışılmaktadır. Bu noktada ilginç bir durumla karşılaşmaktadır. Özellikle demokratik ve kalkınmış ülkelerde kadınların demokratik olmayan ve kalkınmamış ekonomilere kıyasla siyasette daha fazla yer alabildiklerine dair bir beklenti bulunmaktadır. Ancak bazı ülkeler bu beklentiye karşılayamamaktadır. Bunun en somut örneklerinden biri de Japonya'dır. Japonya siyasi hayatına bakıldığında, uzun yıllar iktidarda kalmayı başarmış LDP'nin bu bağlamda incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda, LDP'nin siyasi hayatına bakılarak kadınların siyasete katılımını ne derece teşvik ettiğini veya bu konuya nasıl yaklaştığını açıklayabilmek bu çalışmanın esas amacıdır. Çalışmanın ikinci başlığı altında kadınların siyasete katılımının tarihsel arka planı verilecek, üçüncü başlık altında Japon toplumunda kadının yerine tarihsel olarak bakılacak ve hangi önemli aşamaların kaydedildiği aktarılacak; ardından LDP örneği özelinde Japon kadın siyasetçilerin durumu ele alınacaktır. Zira LDP'nin Japonya'nın İkinci Dünya Savaşı sonrası siyasi hayatına hâkim olduğu göz önüne alındığında LDP üzerinden bir incelemenin önemli olacağı düşünülmüştür. Bu amaçla özellikle LDP'nin kadın siyasetçileri üzerinden bir inceleme yapılacaktır. Sonuç bölümünde LDP'nin kadın siyasetçilere bakışı ve kadının nasıl araçsallaştırıldığı tartışılacaktır.

2. Kadının Siyasi Alanda Varlığı

Demokratik siyasi sistemlerde kadınların ve erkeklerin siyaset arenasında eşit koşullarda yer alabiliyor olduklarına dair yaygın bir beklenti ve/veya inanış olduğu düşünülebilir. Fakat biyolojik bir fark olarak eril ve dişi olmanın ötesinde toplumsal normlar ve kültürel yapılar da bu iki farklı cinsiyete farklı anlamlar/roller/sorumluluklar yüklemektedirler.

Çoğunlukla kültürel dayanaklarla inşa edilmiş olan toplumsal cinsiyet rolleri, bir toplumun politik sistemini de etkilemektedir. Siyaset yüzyıllardır erkek egemen bir alan olarak görülmüş, kabul edilmiş ve bu doğrultuda şekillenmiş bir mecradır. Bu mecradaki kadın-erkek varlığına bakıldığında; karşımıza çıkan sonuçlar, kadınların erkeklerden daha az bir şekilde "seçildiklerini" ortaya koymaktadır. Yalnızca demokratik siyasi sistemlerin toplumsal cinsiyet bakımından tarafsız olması beklentisi değil, kadınlara hangi söylemlerle ve mekanizmalarla siyasette eşit olmayan koşullar dayatıldığı da incelenmelidir. Kadınlara yüklenen roller ve sorumluluklar (özellikle annelik ve ev işlerinin yapılması ve ev düzeninin devamını sağlama sorumluluğu) kadınların siyasete düşük oranlı katılımına oldukça uygun bir zemin hazırlamaktadır. Fakat kadınların siyasete gelene dek pek çok alanda önemli ve haklı mücadeleleri olmuştur. Her ne kadar 1789 tarihli Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi bir dönüm noktası olarak görülsede, kadınların hukuki statüsüne değinmediği için başarısız görülmektedir (Brunell ve Burkett, 2020). Ancak kadınların hukuki olarak göz ardı edilmesi pek çok kadının bu konuyu daha fazla gündeme getirmesine ve kazanımlar için çaba sarf etmesine vesile olmuştur. 1792 yılında yayınlanan "*A Vindication of the Rights of Woman: With Strictures On Political And Moral*" başlıklı eserinde yazar kadınların sadece erkeklerle hizmet etmek için var olmadığını, kadınlara işte, eğitimde ve siyasette erkeklerle aynı hakların tanınması gerektiğini vurgulamıştır (Wollstonecraft, 1792). Özellikle Avrupa'da Aydınlanma dönemi ile birlikte kadınların taleplerinin daha fazla dile getirilmeye başladığı görülmektedir. Bir diğer önemli başkaldırı da Fransız yazar Condorcet'ten gelmiştir. Aydınlanma döneminin önemli isimlerinden olan Condorcet "kadınların mantık/muhakeme yeteneğine sahip olduklarını, buna göre eğitim alma hakları olduklarını ve bu sebeple de erkeklerin sahip oldukları siyasi haklara sahip olmaları gerektiğini" vurgulamıştır (Bryson, 2003: 13). Olympe de Gouges de yine aynı dönemde kadın hakları için mücadele edenler arasındadır. Yazdığı "Kadın Hakları Bildirgesi" (*The Declaration of the Rights of Woman and the Female Citizen*; Fransızca: *Déclaration des droits de la femme et de la citoyenne*) ile Fransız Devrimi'nin cinsiyet eşitliğini sağlayamadığı gerçeğini eleştirmiş ve kadınların da aynı haklara sahip olması gerektiğini açıkça dile getirmiştir (De Gouges, 1791). Fransa'daki bu mücadele hareketi İngiltere'de ve Amerika Birleşik Devletleri'nde de yaşanmış ancak kadınların haklarını kazanmaları çok da hızlı olamamıştır. Kadınların da erkekler gibi birer vatandaş olarak görülmeleri ve bu çerçevede oy kullanma hakkını kazanmaları 19. Yüzyılın sonlarında ve 20. Yüzyılın başlarında gerçekleşmiştir (Öztürk, 2012: 7). Fakat kadınların oy kullanma haklarını elde etmiş olmaları kendilerine erkeklerle eşit şartlarda siyasi alanda olabilmelerinin tüm kapılarını

açmamıştır. Kadınların bu yolda karşılına hala bazı bariyerler çıkmaktadır. Bu bariyerler kimi zaman kültürel gerekçelerle kimi zaman ataerkil yapının varlığı ile açıklanmaya çalışılmaktadır. Ancak özellikle demokratik rejimlerde bu bariyerlerin daha zayıf olması umulurken, dünyadaki bazı demokratik yönetimlerde farklı örnekler de görülmektedir. Bunlardan biri olan Japonya’da kadının siyasetteki yeri bir sonraki başlıkta incelenmektedir.

3. Japon Toplumunda Kadın: Genel Bir Bakış

Japonya, dünya sıralamasında ekonomik olarak en üst sıralarda yer alan, sanayileşmesini tamamlamış varlıklı bir ülkedir. Birleşmiş Milletler’in (BM) yapmış olduğu gelişmiş ülke tanımına göre; gelişmişlik seviyesi için temel ölçüt kişi başına düşen milli gelirdir. Kişi başına düşen gelirin 10.000 doların üzerinde olduğu ülkeler gelişmiş ülke olarak tanımlanmaktadır. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü’nün (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, UNESCO) 2012 yılı verilerine göre, “Japonya’da kişi başına düşen milli gelir Amerikan doları cinsinden 42.794 dolardır (“Japan,” 2018). Dünya Bankası’nın verilerine göre “2019 yılı Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) 5082 trilyondur (“GDP (current US \$) – Japan”, 2019). Ancak tüm bu olumlu ve yüksek gelir düzeyine rağmen parlamentoda kadınların temsili noktasında, Myanmar ve Gambiya gibi gelişmemiş ülkelerin hemen arkasında olup 158. sıradadır (“Japan enacts law to”, 2018). Dünya Ekonomik Forumu'nun 2017 cinsiyet farkı raporundaysa 144 ülke arasında 114. sırada yer almıştır (“Japan enacts law to”, 2018). Bu da Japonya’yı ekonomik verilerin toplumsal cinsiyet eşitliğine yansımadağı ülkelerden biri haline getirmektedir.

Okuma-yazma oranları açısından değerlendirildiğinde, Japon kadınlarının dünyadaki en yüksek okuryazarlık oranlarına sahip olduğu görülmektedir. Bu başarılı tablonun temelleri Japon modernleşme döneminde atılmıştır. Zira İmparator Meiji döneminde hayata geçirilen bir reform süreci olan ve Japonya’nın modernleşme sürecine girişini temsil eden Meiji Restorasyonu pek çok alanda olduğu gibi eğitim alanında da reformlar gerçekleştirmiştir. 1872 yılında hayata geçirilen evrensel eğitim sistemi (*Gakusei*) ile Japonya’da modern eğitimin temelleri atılmış ve Avrupa ve Amerikan örneklerinden esinlenerek eğitimin sınıf ve cinsiyetten bağımsız olarak demokratik bir model oluşturulması sağlanmıştır (CHIN-Canadian Heritage Information Network, 1999). Eğitimin yanı sıra Meiji Restorasyonu döneminde kadınların toplumsal rolleri, beklentileri ve haklarına dair de önemli gelişmeler ve değişimler yaşanmıştır.

Erkek egemen politikalar büyük ölçüde Meiji döneminden önce Tokugawa döneminde (1603-1868 yılları arasında süren) var olan Samuray sistemi ve aile yapısından beslenmiştir. Bu dönemde çocukları, özellikle erkek çocukları ilgilendiren tüm kararlar, gücün cinsiyet ve yaşa göre belirlendiği bir aile hiyerarşisi tarafından üstlenilmiştir (Sievers, 1981: 604). Fakat Tokugawa rejiminin gücünü yitirmesi Japon kadınlara da kayda değer bir alan açmıştır. Özellikle Meiji Restorasyonu’nun ikinci on yıllık dönemi; kadınların oy kullanma hakkı talep ettiği, kadınlarla ilgili her türlü geleneksel ayrımcılığa son verilmesi çağrısında bulunduğu, ülkenin ilk endüstriyel grevini düzenlediği, daha iyi eğitim talep ettiği ve genel olarak Japonya’nın ulus inşa etme sürecince önemli roller oynamayı amaçladıklarını açıkça ortaya koydukları bir dönem olmuştur (Sievers, 1981: 602-603). Bu dönemde *Meiji Six Society* adında bir grup kadınların toplumsal statülerinin iyileştirilmesini Japon modernleşmesi için elzem bir adım olarak görmüştür. *Masanao Nakamura* bu iyileştirme çabalarına kavramsallaştırdığı *Ryōsai Kenbo* (İyi eş-bilge anne) ile en önemli katkıyı vermiştir. Hatta Meiji döneminin liderleri *Ryōsai Kenbo* (Lukminaitte, 2015: 10) kavramını öne sürerek Japon kadını için bir rol model oluşturmuşlardır. Bu kavram uzun bir süre için Japon kadınlarına ideal kadın tanımı sunmak için kullanılmıştır. Günümüz modern Japonya’sına bakıldığında, Japon kadınların %60’ı doğumun ardından işgücünü terk ettiği; Nisan 2014’te, yaklaşık 21.000 Japon ailesi çocuklarını kabul etmek için bir kreş bulamadığı (Koshi, 2015); Japon annelerin üç yaşın altındaki çocukları yetiştirmekten sorumlu oldukları için, bir aile kurduktan sonra iş gücünden çekilmeye karar verdikleri (Assmann, 2014: 1) görülmektedir. Bu durumun ise büyük ölçüde *Ryōsai Kenbo* yaklaşımının halen güçlü olduğu gerçeğinden kaynaklandığı iddia edilebilir. Bir başka ifade ile *Ryōsai Kenbo*, günümüzde de geleceğin yüzyıllarca devam eden bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.1. *Ryōsai Kenbo* (İyi Eş-Bilge Anne) Kavramının Japon Toplumuna Etkisi

Devletlerin kalkınma süreçlerinde kadınların sorumluluğu olarak görülen ev işleri sadece evin kalkınması için değil, aynı zamanda ulusal kalkınmanın da gerekçesi olarak görülmüştür. Toplumda aile ve kadınların rolü son zamanlarda tartışmaya açılmış gibi görülse de, Japonya özelinde incelendiğinde bu tartışmaların aslında Meiji Restorasyonu ile birlikte gündeme geldiği görülmektedir. Zira Meiji Dönemi öncesindeki Tokugawa döneminde (1603-1868) kadınların yin-yang yaklaşımına göre karanlık ve pasif olanı temsil ettiği ve bu yüzden hiçbir şey öğrenemeyecek kadar aptal oldukları düşünülmekteydi (Ying, 2020: 155). Fakat Meiji Restorasyonu ile birlikte bu yaklaşımda önemli değişimler görülmeye başlanmıştır. Meiji döneminin sonuna doğru ideal Japon kadını tasvir etmek için kullanılan *Ryōsai Kenbo* (iyi eş-bilge anne) kavramı İkinci Dünya Savaşı boyunca da muhafazakâr, milliyetçi ve militer devlet politikalarını ilerletmek ve aynı zamanda gelişen kapitalist ekonominin ihtiyaçlarını karşılamak için desteklenmiştir (Fujimura-Fanselow, 1991: 345). Bu noktada özellikle 1894-1895 Çin-Japon Savaşı'nın bir dönüm noktası olduğu görülmektedir. Çin-Japon Savaşı'ndan önce entelektüellerin ağırlıklı olarak teorik açıdan savunduğu ideal kadınlık *Ryōsai Kenbo*, savaşla birlikte yükselen milliyetçilik akımının da etkisiyle hükümet tarafından kadınların ülkeye katkı sağlayabilecekleri ideal yol olarak görülmüştür (Ying, 2020: 156). Bu durumu Fujimura-Fanselow aşağıdaki şekilde ifade etmektedir:

“Meiji döneminin ikinci yarısında, özellikle Çin-Japon Savaşı'ndan (1894-1895) sonra, muhafazakâr, Konfüçyüsçü eğilimler bir kez daha yükselişe geçti ve daha önceki “iyi eşler ve bilge anneler” kavramı, kadınları bir kez daha aile ve toplum içinde ayrı ve aşağı bir role yerleştirdi (Fujimura-Fanselow, 1991: 345).”

Önceki Tokugawa rejimi tarafından hâlihazırda harekete geçirilen bir süreci devam ettirmek için yola çıkan Meiji liderleri, başta kendilerini belirli liberal reformlara adanmış gibi görünmekteydi (Lock, 1990: 44). Japonya'nın Meiji dönemiyle birlikte ilerleme yönünü Batı'ya çevirmesi ve bazı devlet adamlarının Batı'ya ziyaretleri fikir üretimine yol açmıştır. Bu devlet adamlarından bir tanesi olan *Masanao Nakamura*, Japonya'da "sevgi dolu eş, bilge anne" ifadeleri gibi çağdaş Avrupa fikrinin Japonya'da popülerleşmesine yardımcı olmuştur (Lock, 1990: 44). *Ryōsai Kenbo* olarak Latinize edilmiş olan bu ifade, on dokuzuncu yüzyıl Avrupası'ndan esinlenerek sistemleştirilmiş ve Nakamura tarafından; kadınların, evde çocuklarını daha iyi yetiştirebileceği ve eğitebileceği fikrini teşvik etmeliyiz ifadesiyle somutlaştırılmıştır (Lock, 1990: 44).

“Ayrıca bu düzen, tüm Japon toplumuna adeta savaşçı samuray sınıfının aile düzenini devam ettiren, kadınların hane halkının erkeğine güç veren ve yaşamları üzerinde neredeyse hiç kontrol sahibi olmayan bir kültürün devamlılığını sağlamıştır (Lock, 1990: 44).”

Meiji liderleri, Japon kadınların toplumdaki rolünün iyileştirilmesi sonucunda ülkenin modernleşme sürecinin hızlanacağını düşünmüşlerdir (Lock, 1990: 44). Örneğin Meiji yönetiminin İçişleri Bakanı Kiyoura Keigo, kadınların siyasi katılımının önce ev yönetimi sonra eğitim üzerinde olumsuz bir etkisi olacağını öne sürmüştür (Nolte, 1986: 694). Ev yönetimi, devletin sanayileşme programında önemli bir temadır çünkü etkili bir iç ekonomi vergi ödemelerini arttırmış, genç erkeklerin emeğinin orduya bırakılmasına izin vermiş, yaşlı-genç hane halkının tasarruflarını sağlamıştır (Nolte, 1986: 694). Süreçte kadınların toplumun gelişmesinde önemli bir basamak olduğuna sık sık vurgu yapılmıştır. Evlilikte eşitlik başta olmak üzere haklar konusunda savunmacı olunmuş ancak kadınlar için erkekler ile eşit haklar talep edilmemiştir.

Zaman içinde koşulların değişmesiyle birlikte, Japon kadınların talepleri devletle bütünleşmelerine de ket vurmuştur. Dünya toplumlarının ekonomilerini, siyasi yapılarını, düşünce sistemlerini etkileyen tarihsel bir dönüm noktası olan Birinci Dünya Savaşı Japon kadınları için de bir başlangıç olmuştur. Japon toplumunda bir kadın sorununun (*Fujin Mondai*) ve kadın hareketinin ortaya çıkmasıyla Japon kadınının algısı da değişmiştir (Shizuko, 1994: 46). Savaşla birlikte kadınların sadece eş ve anne olarak var olmadıkları bilincinin kadın ve erkekler tarafından idrak edilmesi toplumsal dönüşümleri beraberinde getirmiştir. Geleneksel "iyi eş ve bilge anne" düşüncesinin gücü zayıflayarak anlamında ve imajında büyük değişiklikler meydana gelmiştir.

Birinci Dünya Savaşı ile teşvik edilen endüstrilerin büyümesi ve sanayileşme sonucunda, iş hayatında kadınların sayısı hızlı bir artış göstermiş ve yapmış oldukları işlerin kapsamı genişlemeye devam etmiştir. Bu durum sosyal

anlamda yeni bir yaşam tarzı olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Japonya’da All-Kansai Kadın Örgütleri Federasyonu ve Tokyo Kadın Örgütleri Federasyonu (*Tokyo Rengo Fujinkaï*) gibi sosyal hizmet ve reform örgütleri kadınlar için 1920’lerin ortalarında resmen oy kullanma taahhüdünde bulunmuştur (Nolte, 1986: 698).

Kadın hareketleri devam ederken, kadınların özellikle iş gücüne katılımı her şeyden önce devlet ve topluma yarar olarak gözüktüğü de, onlardan beklenen şey erkeklerin sahip olmadığı fiziksel özelliklerini kullanmaları gerektiği olmuştur. İyi eş ve bilge anne ideolojisinde, erkekler ve kadınların hem fiziksel hem de psikolojik olarak farklı oldukları düşünülmüştür (Shizuko, 1994: 46). Çalışan bir anne yerine evde çocuklarına bakan annenin toplum ve devlete yararının her zaman daha fazla olacağı inancı kabul görmektedir. Ancak günümüz Japonya’sında, Abe iktidarında ortaya konan “*Womenomics*” söylemi çerçevesinde kadınların hem işgücüne katılımı hem de çocuk dünyaya getirmeleri beklenmektedir. Bir başka ifade ile bugün Japonya’da çalışmayan ve çocuk sahibi olan kadınlar ile çalışıp çocuk sahibi olmayan kadınlar “*Womenomics*” siyasetine göre kendilerinden beklenen iki büyük beklentiden birini yerine getirmemiş olmaktadır. Böylece ülkenin geleceği için zararlı kabul edilmektedirler. Dolayısıyla bu sorunu hafifletmek için, annelere bazı şirketlerden ve hükümetten özel destek sağlanarak annelerin işgücünde kalmaları teşvik edilmektedir (“*This Japanese Company Is Helping*”, 2016).

İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde orta sınıf olarak kabul edilen hanelerin gelişmesiyle birlikte aile yapısı da kendi içerisinde benzer değişimler yaşamıştır. Yeni oluşan orta sınıfın hane halkı, beyaz yakalı çalışan bir koca, bir ev hanımı eşi (değişim yaşayan iyi bir eş ve bilge anne) ve iki çalışkan çocuktan oluşmaktadır (Shizuko, 1994: 46). Japon ev kadını, Japonya’nın savaş sonrası gelişimi ve başarısı olarak model ebeveyn tanımı taşımaktadır. Waseda Üniversitesi’nde profesör olan *Hoashi Riichirō*, kadınların görevinin, ulusal yeniden yapılanmanın temelini oluşturacak bir “demokratik hane” kurmak olduğunu vurgulamıştır (Shizuko, 1994: 47). Örneğin sosyal eleştirmen *Jun Etō*, geniş çapta tartışılan 1979 tarihli “*Anneliğin Çöküşü Çocuklarımızı Yıkıyor*” makalesi ile tipik muhafazakâr bir taniyi karşımıza çıkarmaktadır (Shizuko, 1994: 46).

Japonya’nın sosyal sistemlerinde, “aile” birincil güvenlik ağı olarak tasarlandığından, bekâr erkek ve kadın nüfusunun hızlı bir şekilde artması Japonya ekonomisi ve toplumu üzerinde derin etkiler yaratmaktadır (“*United Government response to*”, 2015). Son yıllarda kadınların istihdam oranları hızla artmıştır. Ancak bugün “iyi eş ve bilge anne” imajı, istihdam oranının artmasına rağmen halen devam etmektedir. Kadınların işgücündeki artan payı, Japon istihdam uygulamalarında reform çabalarının meyve verdiğini gösterirken, oran hala erkeklerin yaklaşık %70 istihdam oranının çok gerisinde kalmaktadır (Okuda, 2019). Dolayısıyla istihdam edilen kadın sayısının artmasına rağmen, kadınlar hala öncelikle ev içi hizmetçi, eş ve annelik rollerini yerine getirmeye çağrılmaktadır (Shizuko, 1994: 48).

3.2. Japon Siyasetinde Kadının Temsili

Birinci Dünya Savaşı’ndan itibaren Japon kadınları uzun bir sosyal aktivizm geçmişine sahip olmuştur. Ancak kadınları bilgilendirilmiş bir şekilde oy kullanmaya ve siyasi partilerde aktif olmaya, siyasete katılmaya teşvik etmek, yani marjlardan siyasi ana akıma geçmek daha yeni bir olgudur (Sheel, 2003: 4099). Kadının siyasete atılması konusu hükümet büroları, uzun süredir hüküm süren LDP liderleri, çeşitli akademik disiplinlerden yorumcular tarafından engellenmektedir (Lock, 1990: 49). 2012 Bakanlar Kurulu anketi, Japon halkının sadece %28,5’inin erkekler ve kadınların işyerinde eşit muamele gördüğüne inandığını ve yalnızca %18,6’sının siyaset konusunda böyle hissettiğini göstermiştir (Nakano, 2013). Bir örnek olarak, kadınların herhangi bir şirkette işe alınma süreci ya da terfi olanaklarının düşük olması da dikkat çekicidir. Bu yaklaşımın sebebi kadına aile yapısında yüklenen önemle ilişkili olarak, esnek olmayan çalışma saatlerine hamile iken ya da çocukları varken uyamayacak olmasıdır. Bu nedenle siyasette, kadınların kadın oldukları için toplumda karşılaştıkları sorunları bilen daha fazla kadına ihtiyaç vardır (Dalton, 2015: 1).

Kadınların Japon siyasetine katılım süreci, aşamalar halinde gerçekleşmiştir. 1925’te kabul edilen “*Hamaguchi Tasarısı*” ile yerel ve ulusal seçimlerde kadınların sadece şehir, kasaba ve köy seçimlerinde oy kullanmalarına ve kocalarının rızasıyla yerel makamlara gelmelerine izin verilmiştir (Nolte, 1986: 690). İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra Seçim Yasası’nın Aralık 1945 tarihli bir revizyonu, Japonya’da kadınlara oy kullanma hakkı vermiştir (Buchanan, 2015).

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Nisan 1946'da yapılan ilk seçimde Japon kadınları oy kullanmaya başlamıştır ve 79 kadın Diet'in Temsilciler Meclisi'ne seçilmiştir (Ogai, 2001: 207). İkinci Dünya Savaşı sonrası LDP'nin yönetimdeki varlığı ve temsili, siyasi partileri seçim ve hükümet siyasetini LDP'nin koşullarına göre şekillendirmekteydi. Koşullar LDP'nin ataerkilliğine odaklanmaktadır. Japonya'da nüfusun daralması, göçmen yasalarının sertliği gibi sebeplerden dolayı iş gücünde daha fazla kadının olması ihtiyaç haline gelmiştir. Son dönemlerde LDP'nin toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmesinin tek amacı eşitliğin kendisi değil, ekonomiyi güçlendirmenin çözüm yollarından biri olarak kadınların da işgücüne katılımının gerekli olduğu kanaatine varmış olmasıdır.

LDP, 1950'lerden itibaren Japonya'daki siyaset sahnesini yönetmektedir. Japon siyasetinde dikkat çeken bir nokta ise savaş sonrası dönemin çoğunluğunda egemen olan Liberal Demokrat Parti'nin (LDP), kadın adayları güçlü bir şekilde desteklememiş oluşudur. Hatta öyle ki, LDP'nin iktidarda olduğu dönemlerde, kadın üyelerinden hiçbirinin üst düzey görevlere gelmemiş olduğu dönemler de yaşanmıştır. (Ogai, 2001: 207). İktidar partisi LDP tarafından kadınların bakan olarak belirlenmesi de uzun bir zaman almıştır. İlk Japon kadın kabine bakanı, Temmuz 1960'ta Sağlık ve Refah Bakanı olarak atanan Nakayama Masa olmuştur ("Women Cabinet Ministers in", 2018). LDP dışında Japon siyasetinin şimdiye kadar gördüğü en başarılı kadın politikacı, 1986'dan 1991'e kadar Japonya Sosyalist Partisi'nin (JSP) başkanlığını yapan Takako Doi'dir (Nakano, 2013). LDP dışındaki bir partide görev alan Doi'nin LDP'ye karşı tutumu dikkat çekicidir. 1986 yılında Takako Doi, SDP'nin ve böylece Japonya'nın ilk kadın siyasi parti başkanı olduğu zaman siyasi arenadaki kadınlara örnek olmuştur (Ogai, 2001: 209). Liderlik görevine yükselmesi, skandal-larla mücadele eden ve zayıflayan LDP'nin düşüşüyle çakışmıştır (Nakano, 2013). Medya ile popülerlik kazandıkça Doi, 1987 genel yerel seçimlerinde ve Temmuz 1989'da Tokyo Büyükşehir seçimlerinde kadın temsilciliğini teşvik etmiştir (Nakano, 2013). Doi, siyasetteki kadınlara yönelik kamu desteğinin artırılmasına vesile olmuştur.

Üzerinde durulması gereken bir başka konu da Japon siyasetinde hem neden az sayıda kadın olduğu hem de neden az sayıda etkili kadın olduğudur. Başarılı erkek siyasetçiler arasında başarılı olmak isteyen kadınların da erkek LDP'li meslektaşlarının kariyerlerinde gerekli olan yolları takip etmeleri beklenmektedir. Dolayısıyla takip edilmesi beklenen bu yollar, kadınların siyasi katılımlarının önünde engeller yaratmaktadır. Seçkin birer bürokrat olarak kariyer yapmak isteyen kadınların başarı oranları 1980'lerden bu yana iyileşirken, ulusal hükümetin üst ofislerindeki kilit pozisyonların sadece %1'ini doldurmakta oldukları göze çarpmaktadır (Ogai, 2001: 209). Yerel ofislerde de kadınların siyasi olarak engellenmeleri olasıdır. İddialı erkek meslektaşlarıyla birlikte siyasi merdiveni tırmanmaya uygun olmadığı düşünülen kadınların önemli konulara gelebilmesi daha az olasıdır (Ogai, 2001: 209). Öncelikle, erkek adaylar, bir belediye meclisinde ya da bir politikacının yanında çalışarak deneyim sahibi olmaktadır. Kadın adayların birçoğu daha önce politik bir kariyer istememiş olan "kazara" politikacılar olarak görülmektedir (Nakano, 2013). Dolayısıyla siyasette deneyimi olmamasına rağmen kadınların aşması gereken sınırların daha fazla olduğu görülmektedir.

Japonya'nın yasama organı Ulusal Diet'te (Parlamento) kadın üyeliğinin eksikliği nedeniyle kadın politikacılar, siyasette yeterince deneyim kazanamadan kabine bakanı olarak atanmaktadır (Çetin ve Yılmaz, 2016: 1216). Oysaki Japonya Temmuz 1980'de "BM Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'ni" (The Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, CEDAW) imzalamıştır (Tsutsui, 2018). 1980'den 2018'e kadar geçen sürede özellikle 1994'ten itibaren (Kotake, 2019), cinsiyet eşitliğine dair pek çok siyasi ve sosyal politika sürdürülmüştür. Japonya'da, Mayıs 2018'de, siyasi alanda toplumsal cinsiyet eşitliğinin geliştirilmesine ilişkin bir yasa çıkarılmış ve yürürlüğe girmiştir. "Siyasi Alanda Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Kanunu" (Kotake, 2019) olarak adlandırılan yasa, Japon siyasetindeki cinsiyet eşitsizliğine vurgu yaparak emsal teşkil etmektedir. Kadınların siyasette ilerlemesini amaçlayan siyasi partilerin ve kuruluşların eşit sayıda erkek ve kadın adayı öne sürmek için ellerinden geleni yapmaları beklenmektedir ("Women Cabinet Ministers in", 2018). Japonya'nın ilk kadın başbakanlığı için güçlü bir aday olarak tanınan İçişleri Bakanı Seiko Noda basına, bu yasanın Japonya'nın siyasetini önemli ölçüde değiştireceğini söylemiştir (Tsutsui, 2018).

Önceki Başbakan Şinzo Abe tarafından 2013'ün başlarında başlatılan kapsamlı bir reform paketi *Abenomics*, ekonomik büyüme politikalarına uygun olarak hayata geçirilmiştir ve geçirilmektedir. Bu süreçte Abe, uzun zamandır ayrımcılığa uğrayan Japon kadınlarına iş yerlerinde, erkek meslektaşları ile eşit maaşlar ve promosyonlar öneren *Womenomics* adlı politikasını öne sürmüştür (Kakuchi, 2014). Reform politikalarında kadınların eşitsizliğine vurgu

yapan Abe, 2014 yılında kabinesine beş kadın atadığı için övülmüştür; ancak 2018'in sonlarına doğru kabinesinde sadece bir kadın kalmıştır (Miura, 2019). Ekonomik programının bir parçası olarak Abe, Japonya'nın hızla yaşlanan nüfusunun ve azalan doğum oranlarının bir sonucu olarak küçülen iş gücü nedeniyle kadınların ekonomiye daha fazla katılımını istemektedir (Olsen, 2019). Kadınların ekonomideki ilerlemesi Japon ekonomisi için oldukça önemliyken, siyasetteki ilerlemesi göz ardı edilmektedir veya bir önceliğe sahip değildir. Bu durumun sayısal olarak sonucu aşağıda açıkça görülmektedir:

"Küresel bir ulusal parlamentolar örgütü olan Parlamentolar Birliği ve Cinsiyet Eşitliğini Destekleyen BM Kadınları'na göre Japonya, 1 Ocak 2019 itibarıyla, parlamentodaki kadınların yüzdesinin belirtildiği listede 191 ülkeden 165'inci sırada yer almıştır (Olsen, 2019)."

Öte yandan LDP içerisinde kendisini erkek egemen siyasi sisteme kabul ettiren kadın siyasetçilerin varlığı da dikkat çekmektedir. Burada çarpıcı nokta bakan olarak görev alan kadın siyasetçilerin LDP'nin üst düzey yöneticiliğine adaylığını koyma konusundaki iddialarıdır. Abe Hükûmeti'nin Savunma Bakanı olan Inado Tomami, "*politikacıların hâlâ erkek olması gerektiği konusunda bir zihniyet var...*" (Olsen, 2019) düşüncesiyle 2021 seçimlerinde liderliğe adaylığını koyacağını belirtmiştir. Güçlü kadın liderler arasında bir diğer önemli isim ise şu anda Tokyo Valisi olan Yuriko Koike'dir. LDP'nin eski Savunma Bakanı ve Tokyo'nun ilk kadın valiliği görevini üstlenen Yuriko, aynı zamanda "*Kibo no To*" (*Umut Partisi*) (Osaki, 2017) olarak adlandırılan yeni partinin de kurucusu olmuştur. Yuriko'nun kuruculuğunu üstlendiği parti, hem reformcu hem muhafazakâr bir duruş sergilemektedir. Bağımsız bir aday olarak Tokyo Valiliği'ne seçilen Yuriko için, eski Tokyo Valisi Shintaro Ishihara'nın: "*Tokyo'yu çok fazla makyajlı bir kadına bırakamayız*" (Oi, 2016) açıklaması yönetimdeki erkek egemen tutumu ve cinsiyetçi yaklaşımları açık bir şekilde göstermektedir.

Ayrıca, başarılı kadın politikaçılar ailelerinin ve onları destekleyecek erkek siyasetçilerin güçlü desteğine bağımlı kalmaktadır/kılınmaktadır. Yuriko Koike örneğinde görüleceği gibi Japon siyasetinde kadınlar, genellikle varlıklı ve elit ailelerden gelmektedirler. Abe'nin "*Womenomics*" sloganı ve 2018 siyasette cinsiyet eşitliği yasası, LDP'nin "*benimsemiş olduğum*" muhafazakâr görüşleri benimseyen kadınları yanında görmek istemesinden kaynaklıdır. Bu noktada dikkat edilmesi gereken konu; kadınların siyasi partilere gerçek bir katılımdan ziyade, katılmalarına izin verildiği için katılmakta olduklarıdır. Ayrıca varlıklı ailelerinin eğitimli kızları ve erkek siyasi figürler tarafından desteklenerek siyaset sahnesinde boy gösteren Japon kadınları, Japon toplumunun farklı kesimlerinden olan kadınları ve çıkarlarını temsil etmedikleri noktasında da eleştirilere maruz kalmaktadırlar.

3.3. Japon Kadın Siyasetçilerin Araçsallaştırılması

LDP'nin 2004 yılındaki açıklamasına göre, kadınlara 2020 yılına kadar yönetim ve siyasi pozisyonlarda %30'u temsil etme hakkı verilmelidir (Gauder, 2015: 176). Cenevre merkezli Parlamentolar Arası Birliğe göre, Başbakan Shinzo Abe'nin 2020'deki genel seçimlerde kadınların temsilini %30'a çıkarma teklifine rağmen, 707 parlamenterden 97'si kadın olmakla birlikte, oran sadece %14'e yakın kalmıştır ("*Japan enacts law to*", 2018).

Abe, LDP'nin 2012'de yeniden seçilmesinden önce, "*kadınların toplumdaki rolünü ilerleteceğini*" açıklamış ve kadınların potansiyellerini yerine getirmelerini sağlayacak sosyal değişiklikler sözü vermiştir (Stünkel, 2019). Abe siyasette *Womenomics* stratejisi ile ön planda olmasına rağmen, vaatlerini yerine getirmemiştir. 2013 üst düzey seçimlerinde LDP %30 kadın aday hedefine rağmen yetmiş dokuz adaydan sadece dokuz kadına yer vermiştir ve ayrıca LDP desteği alan adayların sadece %4'e yakını kadındır (Gauder, 2015: 176). Japonya'da erkek egemen siyasi dünyaya girmek isteyen kadınların karşılaştığı zorluklar, Abe'nin kadınların güçlenmesine karşı kararsızlığını göstermesi açısından da önemlidir. Makoto Watanabe Japon siyasetinde kariyer yapmak isteyen kadınlar için görünümünün oldukça kasvetli olduğunu kabul etmektedir (Ryall, 2018).

Abe'nin 2018'de kabinesine atadığı tek kadın olan Satsuki Katayama "*Bölgesel Yeniden-Canlandırma Bakanı*" olarak görevini sürdürmektedir (McCurry, 2018). Abe'nin on dokuz üyeli kabinesinde neden sadece bir kadının olduğu soruları gündeme gelmiş, *Womenomics* kampanyasının sadece işyerindeki kadınların duruşunu sağlamlaştırmak için başlatıldığı iddia edilmiştir (McCurry, 2018). Ayrıca bir Jiji Press araştırmasına göre, "*tek kadın Kabine üyesi*

olan Satsuki Katayama, hangi kabine üyelerinin rolleri için niteliksiz olduğu sorulan ve birden fazla cevaba izin verilen katılımcıların %44'e yakını tarafından göreve en uygun olmayan bakan seçilmiştir ("Satsuki Katayama, Japan's only", 2018). Kabinenin tek kadın bakanı olarak bu olumsuzluğa maruz kalmış olması da ayrıca dikkat çekicidir.

Siyasette toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik eden, "erkek ve kadın adayların sayısını olabildiğince eşit hale getirmeye" teşvik eden yasanın yürürlüğe girmesinden sonra ilk ulusal seçim 2019'da gerçekleşmiştir (Miura, 2019). LDP ve Diet tarafından bu yasanın kabul edilmiş olmasının sebebi bağlayıcılığının olmamasıdır. Yasa doğru yönde atılmış bir adımdır, ancak parlamentoları hesap verebilir kılmak için yeterli değildir (Tsutsui, 2018). 2018'de kabul edilen "Siyasi Alanda Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Kanunu" kadın vurgusunun politik bir araç olarak kullanılmasının aracı olmuştur. Japonya'da, "kadın adayları" aday gösteren erkek egemen siyasi partilerdir ve seçim süreci opak, kamuya açıklanmamaktadır (Miura, 2019). Dolayısıyla erkek siyasetçiler tarafından bilinçli şekilde seçilen birkaç kadın siyasetçiye yine erkek siyasetçiler tarafından belirli görevler verilmektedir. Bir başka ifade ile erkek siyasetçiler, kendi fikirleri doğrultusunda açıklama yapabilecek veya onların argümanlarını destekleyebilecek kadın siyasetçilere şans vermektedirler.

Erkek siyasetçiler tarafından cinsiyet eşitliğine yapılan vurgular, LDP'nin statüsüne olumlu yönde ivme kazandırma amacı gütmektedir. Örneğin; mevcut Tokyo Valisi Yuriko Koike LDP'nin skandallarına karşı bir alternatif görülmektedir (Snow, 2017). Koike'nin bir kadın olmasının yanında siyasi başarısı, çok iyi derecede İngilizce ve Arapça bilmesi medya ilişkilerinde oldukça başarılı olmasını sağlamıştır (Snow, 2017). Önemli mevkilerde kadınların bulunması, siyasetteki cinsiyet eşitliği kotalarının göz ardı edilmesini sağlamaktadır. Bir başka ifade ile, daha görünür ve prestijli makamlarda kadınların olması ya da kadınların bu kadrolarda yer almalarına imkân verilmesi, cinsiyet eşitliğindeki gerçek uçurumun örtbas edilmesine yardımcı olmaktadır.

LDP'nin erkek siyasetçilerinin, partinin siyasi çizgisine ve politikalarına uyacak kadın siyasetçileri önemli görevlere getiriyor oluşu dikkat çekmektedir. Örneğin LDP'li politikacı Seiko Noda, kısırlık tedavisi gördükten sonra elli yaşında doğum yapmış, iş ve aile yaşamını bir arada yürütmeye çalışan bir kadın siyasetçidir (Itakura, 2020). Seiko Noda'nın siyasi duruşunun ötesinde onun ismine yapılan "evli ve çocuklu" vurgusu toplumun zihninde şekillenecek olan ideal kadın algısı için kritik bir rol olarak sunulmaktadır. Noda, kadınları siyasi hayatta daha görünür hale getirme çabalarıyla LDP tarafından araç olarak kullanılmaktadır. Bir diğer ifade ile kadın siyasetçinin "evli ve çocuklu" oluşuna yapılan bu sürekli vurgu siyasette makbul görülecek kadın siyasetçinin özelliklerini vurgular niteliktedir ve bu algının yerleşmesine hizmet etmektedir.

1948'de Japonya, İkinci Dünya Savaşı'nın ardından artan nüfusa önlem olarak kürtajı yasallaştıran ilk ülke olmuştur (Gallais, 2014). Ancak günümüz Japonya'sında azalan doğum oranları, LDP siyasetçilerini tedirgin etmektedir. Noda, Japonya'nın en çok okunan gazetesi *Asahi Shimbun*'da ülkenin kürtajı yasaklaması gerektiğini savunmaktadır (Fisher, 2013). Kürtajın yasaklanması politikasının savunucusu olarak Noda'nın seçilmesi, siyasi bir karar olarak okunmalıdır. Bu politikanın bir savunucusu olarak "evli ve çocuklu siyasetçi" Seiko Noda'nın seçilmesi, siyasette kadının araçsallaştırılmasını gözler önüne sermektedir. Bu araçsallaştırma ile erkekler kadınlara kabul ettirmeyi hedefledikleri kürtaj karşıtlığı kampanyasını, "evli, çocuklu, aynı zamanda siyasetçi bir" kadın siyasetçi üzerinden aktarmaya çalışmaktadır. Noda'nın isminin özellikle kürtaj ile anılması ve kürtaj karşıtı tutumu da erkek politika yapıcılara söylem düzeyinde de olsa önemli bir kazanım sunmaktadır.

Kadınları istemedikleri çocukları doğurmaya zorlamak, onların okuldan, iş gücünden, siyasetten ayrılmalarına/uzaklaşmalarına yol açma riski taşımaktadır. Bu durum, annenin ekonomik üretkenliği üzerinde olumsuz bir etki yaratacaktır. Düşük doğum oranına ek olarak, kariyer ve aile yaşamını uzlaştırmak, konformist Japon toplumunda "neredeyse imkânsız bir görev"dir (Gallais, 2014). Çünkü toplum ve hatta işveren, çalışmaya devam eden hamile bir kadına olumsuz bir gözle yaklaşmaktadır (Gallais, 2014).

4. Sonuç

Japonya, dünya üzerinde kadın nüfusta okuma-yazma oranının en yüksek yüzdelerde olduğu ve kadınların uzun yaşam süresine sahip olduğu ülkelerden bir tanesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda daha az başarılı görünümde olan Japonya, siyasetinde baskın bir erkek egemen bir yapıya sahiptir.

Japonya'nın tarihsel deneyimleri de ülkeyi bazı dönemlerde dışı kapalı tutmuş, böylece pek çok alanda olduğu gibi siyaset konusunda da belli kalıpların dışına çıkmadan, muhafazakârlığın devamı sağlanmıştır.

Tarih boyunca kadınlar, yenilik ve değişim hareketlerinin odak noktasında yer almıştır. Doğacak ve yetiştirilecek olan yeni neslin ilk öğretmenleri olarak görülen kadınların öncelikli görevi, sistemin arzuladığı nesilleri yetiştirmek olarak tanımlanmaktadır. İmparator Meiji döneminde Japon toplum yapısında değişiklikler meydana getiren yenilik hareketleri, "kadın" konusunda da kendisini göstermiştir. Bu yenilik hareketleri, kadına toplum tarafından verilmiş olan rollerin çerçevesini genişletmiştir. İyi bir eş ve bilge bir anne olmanın kuralları belirlenmiş, Japon kadınlarının kültürel önyargılarla bezenmiş belirli rolleri benimsemeleri arzulanmıştır. Dolayısıyla kadın perspektifinden yenilik ve değişim hareketleri, hareket alanlarının kısıtlanmasıyla birlikte, erkek egemen sistemin bir aracı olmalarını sağlamıştır. Aksamadan işleyen bu sistem, kadınların işgücü ve siyasete düşük katılım oranını sürdürmektedir. Japon nüfusunun yarısını oluşturan Japon kadınları, seçim zamanlarında ve politika yapım süreçlerinde araçsallaştırılarak önemli bir yere sahip olurken, siyasette yeterli temsil gücünü oluşturamamaktadır. Japon soyu ve aile yapısının devamlılığının önemi, kadının yalnızca iyi bir eş ve bilge bir anne olarak tanımlanıyor olması Japon kadınların önüne büyük engeller çıkarmaktadır. Günümüzde de LDP hükûmetinin çalışan ve çocukları olan bir Japon kadınına çocuk yetiştirirken kariyerini de ilerletmesi için güçlü bir destek mekanizması oluşturmayı kadınları iş ve siyaset hayatının dışında tutmaktadır.

Birinci Dünya Savaşı'nın diğer tüm toplumlar gibi Japon toplumunu da etkileyişi, Japon kadınların yeni bir başlangıç yapmalarını sağlamıştır. Dünyadaki hızlı endüstrileşme hali, kadınların iş hayatında yeni roller edinmesinde etkili olmuştur. Savaşın meydana gelişi kadınların siyasette ve iş hayatında erkeklerle birlikte var olmalarını sağlamış ve toplumsal bir dönüşüm meydana getirmiştir. Gelenekselliğin ve muhafazakârlığın ikinci plana atıldığı savaş dönemi, kadınların eş ve anne rollerinin de ikinci plana atılmasına vesile olmuştur. Birincisinin etkileri henüz atlatılmaya çalışılırken, İkinci Dünya Savaşı'nın Japonya üzerindeki ağır etkileri ve yıpratıcı sonuçları yeni bir Japon ailesini meydana getirmiş ve bu ailenin kuruculuğunu "yeniden" anne temsil etmeye başlamıştır. Böylece, bir hükûmet politikası olarak da kabul edilebilecek bu durum ile birlikte, çoğalmaya başlayan nüfusun gelişimi ve başarısı annenin görevi olmuştur. Savaş sonrası toparlanmanın ilk basamağı olarak görülen aile ve buna bağlı olarak artan nüfusun daha donanımlı bir hale gelmesi annelerin tamamen kendilerini bu işe adanmalarına bağlanmıştır.

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından, kısa aralarla, 1950'lerden itibaren iktidarda olan LDP'nin toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından başarısız olduğu dikkat çekmektedir. Abe'nin liderliğinde, LDP'nin gündeminde daha fazla yer almaya başlayan kadın meselesi daha çok ekonomik büyüme paketleri dâhilinde kendisine yer bulabilmiştir. 2013 yılında başlatılan reform paketi *Abenomics* ile işyerlerinde ayrımcılığa uğrayan Japon kadınlarının eşitlik talepleri için hazırlanmış olan *Womenomics* politikası öne sürülmüştür. Hükûmet, daralan ekonomiyi güçlendirmek için, kadınların işgücüne katılımını arttırmayı planlamıştır. Kadınların sosyal hayatlarındaki "sözde" eşitlikleri için reform paketleri meydana getiren LDP hükûmeti, aynı özveriyi kabinelerindeki kadın ve erkek eşitliği konusunda gösterememektedir.

LDP Hükûmetinin 2018 yılında kabul ettiği, "Siyasi Alanda Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Kanunu" her ne kadar olumlu bir adım olarak görülse de uyulma zorunluluğu gerektirmemesi noktasında oldukça dikkat çekicidir. Ayrıca bir diğer nokta, siyasette kadınların "erkek" olarak kabul edilme ihtiyacı duyduklarıdır. Kadınlar, siyasi hayatta var olmak için, cinsiyet kalıplarını değiştirmek yerine erkek egemen çevreye uyum sağlamak zorunda kalmaktadırlar. Bu manzarada, kısa vadede siyasette kapsamlı bir kadın erkek eşitliği beklemek gerçekçilikten uzak kalacaktır. Hâlihazırda siyasette yer alan kadınların verdiği mücadele çok büyük önem arz etmekte ancak bu kadınların pek çoğu hala annelik, aile ve çocuk bakımı gibi konularda sisteme yüksek düzeyde bir eleştiri getirememektedirler. Öte yandan kadın siyasetçilerin sayısında artış olması umut vaat eden bir gelişme olarak okunabilmektedir. Lakin Japonya Başbakanı Abe'nin 28 Ağustos 2020 tarihinde istifa etmesi, Japonya siyasetindeki muhafazakâr geleneğin az da olsa değişime uğrayabileceğine dair beklenti oluşturmuştur. Hatta öyle ki Abe'den sonra LDP liderliği için aday olacak isimler arasında Seiko Noda'nın ismi de konuşulmuştur. Ancak 14 Eylül 2020 tarihinde yapılan seçimde LDP liderliğine Abe'ye çok yakın bir isim olan Yoshihide Suga'nın seçilmesi muhafazakâr tutumun kısa vadede hızlı şekilde değişmeyeceğini düşündürmüştür. Yine de Japon modernleşmesinde kendilerine pek çok alanda hak talep etme mücadelesine girmiş kadınların azmi düşünüldüğünde, bu azmin sürdürüleceğini ve de devamının geleceğini öngörmek mümkündür.

- Kotake, S. Recent Legislation in Japan No.2018-1 Act on Promotion of Gender Equality in the Political Field. *Institute of Comparative Law Waseda University*, (2019, 15 Ocak). Erişim adresi <https://www.waseda.jp/folaw/icl/news-en/2019/01/24/6503/>
- Lock, M. (1990), Restoring Order to the House of Japan. *Wilson Quarterly*, 14(4), 42-49.
- Lukminaite, S. (2015). Developments in Female Education of Meiji Japan: As Seen from Jogaku Zasshi's Editorials by Iwamoto Yoshiharu. *The Central and Eastern European Online Library*, 1, 9-22.
- McCurry, J. "Shinzo Abe reshuffle leaves just one woman in Japanese cabinet". (2018, 3 Ekim). Erişim adresi <https://www.theguardian.com/world/2018/oct/03/shinzo-abe-reshuffle-leaves-just-one-woman-in-japanese-cabinet-satsuki-katayama>
- Miura, M. "Japan's Leader Wants to Empower Women, Just Not in His Party". (2019, 26 Temmuz). Erişim adresi <https://www.nytimes.com/2019/07/26/opinion/japan-women-abe-election.html>
- Nakano, Y. Japan Chair Platform: Among Equals? Women in Japanese Politics. *Center for Strategic and International Studies*. (2013, 11 Temmuz). Erişim adresi <https://www.csis.org/analysis/japan-chair-platform-among-equals-women-japanese-politics>
- Nolte, S. H. (1986). Women's Rights and Society's Needs: Japan's 1931 Suffrage. *Comparative Studies in Society and History*, 28(4), 690-714.
- Ogai, T. (2001). Japanese Women and Political Institutions: Why are Women Politically Underrepresented ?. *PS: Political Science & Politics*, 34(2), 207-210.
- Oi, Mariko. "Tokyo elects Yuriko Koike as first female governor". (2016, 1 Ağustos). Erişim adresi <https://www.bbc.com/news/world-asia-36935083>
- Okuda, K. "Japan's female employment tops 50% for 1st time in half-century". (2019, 2 Şubat). Erişim adresi <https://asia.nikkei.com/Economy/Japan-s-female-employment-tops-50-for-1st-time-in-half-century>
- Olsen, K. "Meet the woman hoping to succeed Japanese Prime Minister Shinzo Abe". (2019, 1 Nisan). Erişim adresi <https://www.cnn.com/2019/04/02/meet-the-woman-hoping-to-succeed-japanese-prime-minister-shinzo-abe.html>
- Osaki, T. "Yuriko Koike's new party, Kibō no Tō, vows to alter Japan's political landscape". (2017, 27 Eylül). Erişim adresi <https://www.japantimes.co.jp/news/2017/09/27/national/politics-diplomacy/yuriko-koike-new-party-take-ldp-vowing-alter-japans-political-landscape/#.Xq7Ud25ul2w>
- Önez Çetin, Z. ve Yılmaz, N. (2016). Japonya'da Yerel Yönetimlerin İdari ve Mali Yapısı Üzerine Bir İnceleme, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(4), 1213-1237.
- Öztürk, Z. A. (2012). Uluslararası Siyasette ve Karar Alma Mekanizmalarında Kadın. *Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 1-33.
- Ryall, J. "Japanese women struggle to have a voice in politics". (2018, 5 Ekim). Erişim adresi <https://www.dw.com/en/japanese-women-struggle-to-have-a-voice-in-politics/a-45767961>
- Satsuki K. "Japan's only female minister, is most widely seen as unfit for the post, a survey finds". (2018, 14 Aralık). Erişim adresi <https://www.japantimes.co.jp/news/2018/12/14/national/politics-diplomacy/satsuki-katayama-widely-seen-unfit-japans-cabinet-survey-finds/>
- Sheel, R. (2003). Women in Politics in Japan. *Economic and Political Weekly*, 38(39), 4097-4101.
- Shizuko, K. (1994). The "Good Wife and Wise Mother" Ideology in Post—World War I Japan. (Translated by Sylvain, G.). *U.S.-Japan Women's Journal. English Supplement*, (7), 31-52.
- Sievers, Sharon L. (1981), Feminist Criticism in Japanese Politics in the 1880s: The Experience of Kishida Toshiko, *Signs*, 6(4), 602-616.

- Snow, N. "Why Yuriko Koike is the new face of brand Japan". (2017, 12 Temmuz). Erişim adresi <https://www.japantimes.co.jp/opinion/2017/07/12/commentary/japan-commentary/yuriko-koike-new-face-brand-japan/#.Xs-xum5ul2w>
- Stükel, L. "Promoting Women in Politics: Japan's Tepid Approach". (2019, 14 Mayıs). Erişim adresi <https://isdpeu.org/women-in-politics-japan/>
- The World Bank. GDP (current US\$)—Japan 2019. Erişim adresi [GDP \(current US\\$\) - Japan | Data \(worldbank.org\)](https://data.worldbank.org/ny/gdp?locations=JP)
- "This Japanese Company Is Helping Moms Stay in the Workforce". (20.12.2020). Erişim adresi [This Japanese Company Is Helping Moms Stay in the Workforce | Japan Info \(jpinfo.com\)](https://www.jpinfo.com/news/2020/12/20/this-japanese-company-is-helping-moms-stay-in-the-workforce/)
- Tsutsui, K. "Liberal Gender Equality Bill Passed in Conservative Japan". (2018, 30 Temmuz). Erişim adresi <https://thediplomat.com/2018/07/liberal-gender-equality-bill-passed-in-conservative-japan/>
- UNESCO Institute of Statistics. (2018). Japan. Erişim adresi <http://uis.unesco.org/en/country/jp>
- United Government response to low fertility in Japan, United Nations Expert Group Meeting on Policy Responses to Low Fertility Policy Brief No. 11, United Nations Department of Economic and Social Affairs, (2015, 2-3 Kasım). Erişim adresi https://www.un.org/en/development/desa/population/events/pdf/expert/24/Policy_Briefs/PB_Japan.pdf
- Ying, J. (2020). Schoolgirls' Resistance of Ryōsai Kenbo in Late Meiji Period. 5th International Symposium on Social Science (ISSS 2019), *Advances in Social Science, Education and Humanities Research* içinde (Cilt 415, 155-159. ss.). Atlantis Press. <https://doi.org/10.2991/assehr.k.200312.027>
- Wollstonecraft, M. (1792). *A Vindication of the Rights of Woman: with Strictures on Political and Moral Subjects*. The Works of Mary Wollstonecraft.
- "Women Cabinet Ministers in Japan". (2018, 26 Temmuz). Erişim adresi <https://www.nippon.com/en/features/h00247/>